

4/2020

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

**Інституту законодавства
Верховної Ради України**

The Scientific Papers
of the Legislation Institute
of the Verkhovna Rada of Ukraine

Засновник:
Інститут законодавства
Верховної Ради України

Зареєстровано
Міністерством юстиції України

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 16712-5284Р від 9 червня 2010 р.

Видається шість разів на рік.
Розповсюджується безкоштовно.

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту законодавства Верховної Ради України (протокол № 8 від 23 липня 2020 р.)
DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2020.04>

Адреса редакційної колегії:

04053, м. Київ, пров. Несторівський, 4.
Тел.: (044) 272-47-00; 235-96-06
<https://instzak.com>
E-mail: redkolegia@gmail.com

Передрук опублікованих матеріалів здійснюється з обов'язковим посиланням на джерело.

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019 р. журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (**категорія «Б»**) у галузі юридичних наук (спеціальності 081 – Право, 293 – Міжнародне право).

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (**категорія «Б»**) у галузі економічних наук та державного управління (спеціальності 051 – Економіка, 292 – Міжнародні економічні відносини, 281 – Публічне управління та адміністрування).

Статті видаються в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє думку авторів.

Авторські права застережені.
© Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України, 2020.

Редакційна колегія:

Антонова Л.В., д.н.держ.упр., проф. (Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, Україна);
Баймуратов М.О., д.ю.н., проф. (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Бершеда Є.Р., д.е.н., проф., чл.-к. НАН України (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Биков О.М., д.ю.н., с.н.с. (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Борисенко З.М., д.е.н., проф. (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Буроменський М.В., д.ю.н., проф., чл.-к. НАПрН України (Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна);
Воротін В.Є., д.н.держ.упр., проф. (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Гришова І.Ю., д.е.н., проф. (Цзянсунський педагогічний університет, КНР);
Грінченко О.О., д.ю.н., с.н.с. (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Дмитрієв А.І., д.ю.н., проф. (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Ємельянов В.М., д.н.держ.упр., проф. (Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, Україна);
Жиляєв І.Б., д.е.н., с.н.с. (Інститут вищої освіти НАПН України, Україна);
Клименко О.М., д.ю.н., проф. (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Коломієць І.С., к.ю.н., с.н.с. (**відповідальний секретар**) (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Копиленко О.Л., д.ю.н., проф., академік НАН України (**головний редактор**) (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Корфман Б.Я., к.ю.н. (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Куровська І.А., к.ю.н., с.н.с. (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Куюн І.А., д.ю.н. (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Кюппер Герберт, д.ю.н., проф. (Інститут східного права, ФРН);
Манцевич Ю.М., д.е.н., проф. (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Мищак І.М., д.і.н., проф. (**заступник головного редактора**) (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Померанц Вільям, д.ю.н., д.і.н., проф. (Інститут Кеннана Міжнародного центру вчених Вудро Вілсона, США);
Ряченко Вікторія, д.е.н., проф. (Вища школа менеджменту прикладних систем (ISMA) Університету прикладних наук, Латвія);
Савков А.П., д.н.держ.упр., проф. (Національна академія державного управління при Президентові України, Україна);
Сорока С.В., д.н.держ.упр., проф. (Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, Україна);
Червякова О.В., д.н.держ.упр., доц. (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Шаповал В.М., д.ю.н., проф., чл.-к. НАН України (Інститут законодавства ВРУ, Україна);
Шварц Давид, д.е.н., проф. (Ізраїльський технологічний інститут «Техніон», Ізраїль);
Шрьодер Фрідріх-Крістіан, д.ю.н., проф. (Інститут східного права, ФРН);
Ярмиш О.Н., д.ю.н., проф., чл.-к. НАПрН України (Інститут законодавства ВРУ, Україна).

THE SCIENTIFIC PAPERS

of the Legislation Institute of
the Verkhovna Rada of Ukraine

4/2020

**Founding institution:
The Legislation Institute
of the Verkhovna Rada of Ukraine**

**Registered by
the Ministry of Justice of Ukraine**

*Certificate of the state registration of the mass media
vehicle KB No. 16712-5284P of June 9, 2010.*

*Frequency: 6 Issue(s) per year
Free of charge*

Recommended for publishing by Academic Council
of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada
of Ukraine
(Minutes of Meeting No. 8 of July 23, 2020)
DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2020.04>

Editorial Board:

4, Nestorivskyi provulok, Kyiv, 04053, Ukraine
Tel. (044) 272-47-00; 235-96-06
<https://instzak.com>
E-mail: redkolegia@gmail.com

*Materials may be reproduced only with reference to
the source*

*According to the order of the Ministry of Education
and Science of Ukraine No. 1643 dated December 28,
2019, the journal was included into the List of
professional scientific periodicals of Ukraine
(category «B») in the field of law sciences (specialty
081 – Law, 293 – International law).*

*According to the order of the Ministry of Education
and Science of Ukraine No. 409 dated March 17,
2020, the journal was included into the List of
professional scientific periodicals of Ukraine
(category «B») in the field of economic sciences and
state administration (specialties 051 – Economics,
292 – International economic relations, 281 – Public
administration).*

*Scientific articles are published in author's edition.
Opinions expressed do not necessarily reflect those of
the Editorial Board.*

All rights reserved.

© The Scientific Papers of the
Legislation Institute of the
Verkhovna Rada of Ukraine, 2020

Editorial board:

Antonova L.V., Doctor of Public Administration, Professor (Petro Mohyla Black Sea National University, Ukraine);
Baimuratov M.O., Doctor of Law, Professor (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Bersheda Ye.R., Doctor of Economics, Professor; Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Bykov O.M., Doctor of Law, Senior Research Associate (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Borysenko Z.M., Doctor of Economics, Professor (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Buromenskiy M.V., Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Law Sciences of Ukraine (International Relations Institute of Taras Shevchenko Kyiv National University, Ukraine);
Cherviakova O.V., Doctor of Public Administration, docent (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Dmytriiev A.I., Doctor of Law, Professor (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Gryshova I.Yu., Doctor of Economics, Professor (Jiangsu Pedagogical University, PRC);
Grinenko O.O., Doctor of Law, Senior Research Associate (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Klymenko O.M., Doctor of Law, Professor (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Kofman B.Ya., Candidate of Legal Sciences (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Kolomiets I.S., Candidate of Legal Sciences, Senior Research Associate (Executive Secretary) (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Kopylenko O.L., Doctor of Law, Professor, Academician of National Academy of Sciences of Ukraine (Editor-in-chief) (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Kuian I.A., Doctor of Law (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Kuepper Herbert, Doctor of Law, Professor (Institute of Eastern Law, FRG);
Kurovska I.A., Candidate of Legal Sciences, Senior Research Associate (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Mantsevych Yu.M., Doctor of Economics, Professor (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Myshchak I.M., Doctor of Historical Sciences, Professor (Deputy editor-in-chief) (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Pomeranz William E., Doctor of Law, Doctor of Historical Sciences, Professor (Kennan Institute of the Woodrow Wilson International Center for Scholars, USA);
Riashchenko Viktoriia, Doctor of Economics, Professor (ISMA University of Applied Sciences, Latvia);
Savkov A.P., Doctor of Public Administration, Professor (National Academy of Public Administration with the President of Ukraine, Ukraine);
Schroeder Friedrich-Christian, Doctor of Law, Professor (Institute of Eastern Law, FRG);
Schwartz David, Doctor of Economics, Professor (Israel Institute of Technology «Technion», Israel);
Shapoval V.M., Doctor of Law, Professor; Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Soroka S.V., Doctor of Public Administration, Professor (Petro Mohyla Black Sea National University, Ukraine);
Vorotin V.Ye., Doctor of Public Administration, Professor (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Yarmysh O.N., Doctor of Law, Professor; Corresponding Member of the National Academy of Law Sciences of Ukraine (Legislation Institute of VRU, Ukraine);
Yemelyanov V.M., Doctor of Public Administration, Professor (Petro Mohyla Black Sea National University, Ukraine);
Zhyliiaiev I.B., Doctor of Economics, Senior Research Associate (National Higher Education Institute of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Ukraine).

ЗМІСТ

ПРАВО

Базов О. В. Правові та інституційні засади Спеціального суду по Сьєрра-Леоне	6
Баймуратов М. О., Ожерельєв В. П. Топологічна інформаційно-правова структура ноосфери – концептуальна основа ноосферного права	20
Бугайчук А. А. Проблемні питання вітчизняного кримінального процесуального закону як джерела кримінального процесуального права	33
Бутков О. І. Генезис громадських обговорень на українських теренах до проголошення незалежності України 1991 року	42
Клименко О. М., Данилюк Ю. В. Конституційно-правовий статус народного депутата України: проблемні питання та підходи до їх вирішення	50
Mazur T. V. Legal support of establishment and reform of the system of state bodies for the protection of cultural heritage in Ukraine	60
Омельчук В. В. Ктиторське право у Візантійській імперії	68
Письменський Є. О. Систематичне порушення встановлених правил проживання, вчинене особою, яка відбуває покарання у виді обмеження волі: проблеми кримінально-правової кваліфікації та вдосконалення законодавства	79
Фастовець В. А., Сирцов В. С. Проблеми організаційно-правового забезпечення електронного обігу інформації з обмеженим доступом та інформатизації процесів управління діловодством	88

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Андрєєв С. О. Про державно-управлінську освітню компоненту професійної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» в Україні	96
Дяченко О. П., Ніколюк О. В. Конституційний контроль у механізмі державного управління	113
Коробка І. М., Павлов С. С. Стратегічні напрями удосконалення публічного управління ризиками та загрозами надзвичайних ситуацій: організаційно-правові підходи ...	122
Петрів І. М. Практичні аспекти реалізації Конституційним Судом України функціональних повноважень у механізмі державної влади	129

ЕКОНОМІКА

Бражник Л. В. Інвестиційні процеси в економіці України	140
Лахижа М. І., Єгоричева С. Б. Проблеми формування та регулювання ринку праці в умовах посткомуністичної трансформації: польський досвід	147
Paul S. O., Ofuebe Ch. The inclusive and sustainable industrial development policy: which way for Nigeria?	157

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

Ковальова О. В. Рецензія на монографію Шабатури Тетяни Сергіївни «Комплементарність механізмів реалізації економічного потенціалу агропродовольчих підприємств»	170
--	-----

CONTENT

LAW

Bazov O. V. Legal and institutional fundamentals of the Sierra Leone Special court	6
Baimuratov M. A., Ozhereliev V. P. Topological information and legal structure of the noosphere – conceptual basis of noosphere law	20
Bugaichyk A. A. The problem questions of national criminal judicial law as sources of criminal procedure law	33
Butkov O. I. The genesis of public discussions in Ukraine before the proclamation of Ukraine's independence in 1991	42
Klymenko O. M., Danyliuk Yu. V. Constitutional and legal status of the people's deputy of Ukraine: problem issues and approaches to solution	50
Mazur T. V. Legal support of establishment and reform of the system of state bodies for the protection of cultural heritage in Ukraine	60
Omelchuk V. V. Ktetor's law in the Byzantine Empire	68
Pysmenskyi Ye. O. Systemic violation of the established rules of residence, committed by a person serving a sentence of restraint of liberty: issues of qualification and improvement of legislation	79
Fastovets V. A., Syrtsov V. S. Problems of organizational and legal support of electronic circulation of restricted information and informatization of document management processes	88

PUBLIC ADMINISTRATION

Andreiev S. O. On state managerial educational component of professional training for higher education applicants on specialty «Public administration and management» in Ukraine	96
Diachenko O. P., Nikoliuk O. V. Constitutional control in mechanism of public governance	113
Korobka I. M., Pavlov S. S. Strategic areas of improvement of public management of risks and threats of emergency situations: organizational and legal approaches	122
Petriv I. M. Practical aspects of the implementation by the Constitutional Court of Ukraine of functional powers in the mechanism of state authority	129

ECONOMICS

Brazhnyk L. V. Investment processes in the economy of Ukraine	140
Lakhyzha M. I., Yehorycheva S. B. Problems of labor market formation and regulation under post-communist transformation: polish experience	147
Paul S. O., Ofuebe Ch. The inclusive and sustainable industrial development policy: which way for Nigeria?	157

REVIEWS

Kovalova O. V. Review to the monograph by Tatiana Shabatura «Complementarity of mechanisms for realizing the economic potential of agri-food enterprises»	170
--	-----

УДК 330:332

DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2020.04.14>

Бражник Людмила Василівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавської державної аграрної академії
ORCID 0000-0002-6594-3283
liudmyla.brazhnyk@pdaa.edu.ua

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Анотація

Стаття присвячена теоретичним і практичним питанням формування, оцінки джерел інвестування та визначення векторів реалізації державної інвестиційної політики. У статті виокремлено та обґрунтовано основні ідеології представників різних течій механізму інвестування, а також представлено зарубіжні практики ведення інвестиційної діяльності. Розглянуто тенденції стану капітальних інвестицій, зокрема структура за джерелами фінансування, динаміка та структура за видами економічної діяльності, темпи приросту, здійснено оцінку їх співвідношення до ВВП та порівняння результатів з рекомендованими нормативами, що свідчать про його низький рівень економічного зростання в Україні.

Метою статті є дослідження еволюції інвестиційних моделей та процесів на вітчизняному інвестиційному ринку.

Наукова новизна. Обґрунтовано тенденції у сфері інвестування та визначено рівень забезпечення капіталовкладеннями для умов ефективної економіки та можливості функціонування розширеного відтворення, що дозволило запропонувати пріоритетні вектори реформування державної інвестиційної політики у контексті специфічних неспроможностей трансформаційної економіки.

Висновки. Аналіз показав, що основним джерелом фінансування інвестицій залишаються власні кошти підприємств, є потреба у нарощуванні обсягів фінансових інвестицій шляхом розвитку фінансового посередництва, та найбільш привабливою сферою інвестування є промисловість. Спостерігаються негативні явища інвестиційних процесів в аграрному секторі, невтішний прогноз у короткостроковій перспективі щодо активізації інвестиційної активності у сільському господарстві, оскільки потенційні інвестори зайняли позицію очікування прийняття закону обігу земель. За результатами проведеного дослідження обґрунтовано інвестиційні процеси в країні, розкрито проблеми сьогодення та приділено увагу питанням реалізації державної інвестиційної політики у контексті загальносвітових тенденцій.

Ключові слова: інвестування, інвестиційна діяльність, інвестиційна політика, інвестиційний процес, капітальні інвестиції.

Brazhnyk Liudmyla V.,
Ph. D. in Economics, Associate professor,
Department of Finance and Credit,
Poltava State Agrarian Academy
ORCID 0000-0002-6594-3283
liudmyla.brazhnyk@pdaa.edu.ua

INVESTMENT PROCESSES IN THE ECONOMY OF UKRAINE

Abstract

The article is sanctified to the theoretical and practical questions of forming, estimation of sources of investing and determination of vectors of realization of public investment policy. Basic ideologies of representatives of different flows of mechanism of investing are distinguished in the article and reasonable, and also foreign practices of conduct of investment activity are presented. The tendencies of the state of capital investments are considered, in particular structure on sourcings, loud speaker and structure after the types of economic activity, growth rates, the estimation of their correlation is carried out to GDP and comparison of results with the recommended norms that testify to his low level of the economy growing in Ukraine.

The purpose of the article is research of evolution of investment models and processes at the home investment market.

Scientific novelty. Tendencies are reasonable in the field of investing and the level of providing capital investments is certain for the terms of effective economy and possibility of functioning of the extended recreation that allowed to offer the priority vectors of reformation of public investment policy in the context of specific impossibilities of transformation economy.

Conclusions. An analysis showed that the basic sourcing of investments is remained by the personal funds of enterprises, there is a requirement in the increase of volumes of financial investments, by development of financial mediation and the most attractive sphere of investing is industry. There are the negative phenomena of investment processes in an agrarian sector, inconsolable prognosis in a short-term prospect in relation to activation of investment activity in agriculture, as potential investors planted oneself expectation of passing an act of appeal of earth. On results the conducted research investment processes are reasonable in a country, the problems of present time are exposed and pay attention by the question of realization of public investment policy in the context of world tendencies.

Key words: investing, investment activity, investment policy, investment process, capital investments.

Постановка проблеми. У сучасній економіці України склалася ситуація дефіциту інвестиційних ресурсів. Ефективність вкладання коштів залежить від того, які заходи будуть запроваджені для поліпшення стану інвестиційного клімату в країні, та як, своєю чергою, він вплине на кількість коштів, що будуть спрямовані на зростання економіки. Так, інвестиційний клімат – це середовище, від якості та прозорості якого залежить можливість інвестора приймати відповідні рішення щодо капіталовкладення, він дає змогу зважити й оцінити ризик і економічні показники. На цьому етапі важливим є визначення мети розвитку країни, ефективності інвестиційної, податкової політики та діючого законодавства відповідно до поставлених цілей.

Забезпечення джерелами фінансування – основна проблема інвестиційної діяльності, яка досить актуально звучить у сучасних умовах. Окрім того, гострота питання підсилюється значним дефіцитом інвестиційних ресурсів, оскільки сформований в

Україні фондовий ринок не відповідає сучасним потребам розвитку економіки, він не в змозі виконати свою основну функцію – акумулювання заощаджень і трансформація їх в інвестиції для реального сектора економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковим дослідженням інвестиційної діяльності приділяють увагу науковці Л. Борщ, В. Гриньова, М. Кісіль, М. Коденська, П. Мазурок, Т. Майорова, А. Пересада, Н. Титаренко, В. Федосов тощо, проте є потреба у дослідженні останніх тенденцій інвестування в Україні, з метою визначення напрямів інвестиційної політики уряду та розширення можливостей у виборі джерел фінансування.

Постановка завдання. Недостатній рівень інвестування реального сектора економіки загалом у трансформаційних умовах України потребує зосередження уваги, перш за все, на дослідженні шляхів пошуку потенційних джерел інвестиційних ресурсів, можливої їх мобілізації та використання.

Слід зауважити, що для визначення моделі, яка б дійсно сприяла інвестиційним

процесам в Україні, необхідно глибоко дослідити історію, теорію, а також практику вітчизняної та зарубіжної інвестиційної діяльності. Така послідовність дій надасть змогу оцінити недоліки та підкреслити переваги використання тих чи інших інвестиційних джерел.

Метою статті є дослідження еволюції інвестиційних моделей та процесів на вітчизняному інвестиційному ринку.

Виклад основного матеріалу. У процесі розвитку суспільства механізми інвестиційної діяльності та джерела її фінансування досліджували представники різних течій, шкіл та ідеологій. Кожен із них по-своєму сприймав та пояснював джерела надходження коштів та фактори, що сприяють активізації інвестиційних процесів.

Представники такого напрямку економічної думки, як меркантилізм, що сформувався одночасно зі світовим ринком, мали декілька власних концепцій щодо джерел створення інвестиційних ресурсів. Ті, що належали до раннього меркантилізму, ототожнювали гроші й капітал. Вони вважали єдиним засобом збагачення країни реальні гроші, які одночасно мали бути основою для розвитку виробництва та збільшення обсягів торгівлі.

Для них механізм зростання багатства – це приплив грошей у країну, нагромадження скарбів. Представники пізнього меркантилізму джерелами інвестицій вважали постійний рух грошей, який мав забезпечувати їхній приріст за умови активного сальдо торгового балансу країни, підтримувати дисбаланс міжнародної торгівлі. Згідно з їхньою теорією джерелом фінансування вважалися гроші, які необхідно вкладати у розвиток вітчизняних мануфактур експортно-забезпечуючих галузей.

У період зародження та становлення ринкової економіки вільної конкуренції, капіталізму В. Петті – фундатор школи англійської класичної політичної економії – в якості основного джерела інвестицій вважав прибуток, який, своєю чергою, залежав від величини заробітної плати та розмірів ренти. Інший представник цього ж періоду – засновник класичного напрямку економічної науки у Франції – П. Буагільбер – основним джерелом інвестицій визначав доходи від виробництва, а не від зовнішньої торгівлі [1].

Синтез класичних вчень здійснив Дж. Мілль, який обґрунтував інвестиційний попит, пов'язуючи його з динамікою доходів, процентною ставкою та станом міжнародної торгівлі. З того часу інвестиційні процеси розглядають як стабілізатор економічного розвитку, а Дж. Кейнс запропонував доктрину державного регулювання економіки, яка би збільшувала відповідний попит. Він по-новому вбачав роль держави у сфері інвестиційної політики [2].

Дослідження еволюції світових моделей макроекономічного регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринку показали, що за більш ніж 400-літню історію державна політика у сфері інвестування зводилася до регулювання діяльності основних інвесторів залежно від стану економіки: так, у фазі стабілізації – переважно непрямими методами та із застосуванням механізмів державного управління, у кризовій фазі – переважно прямими методами. Згідно з вимогами Організації економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD) [3] і рекомендаціями для країн світу міжнародної організації Конференція ООН по торгівлі і розвитку (United Nations Conference on Trade and Development – UNCTAD) [4], комплекс заходів для реалізації державного стимулювання інвестиційної діяльності відповідно до стратегії стійкого розвитку повинен забезпечувати чітку побудову державної інвестиційної політики та ефективне функціонування сфер економіки. На етапі визначення концепції інвестиційної політики країни передбачається системне зміцнення та розвиток інституційних основ, пошук нових форм і способів залучення коштів, шляхом встановлення транспарентних правил здійснення інвестиційної діяльності, що стимулюють приплив капіталу в економіку та зростання підприємницької ініціативи.

Серед досліджень велике значення має структура капітальних інвестицій, реалізація інвестиційного процесу потребує консолідації усіх джерел надходження коштів (Рис. 1).

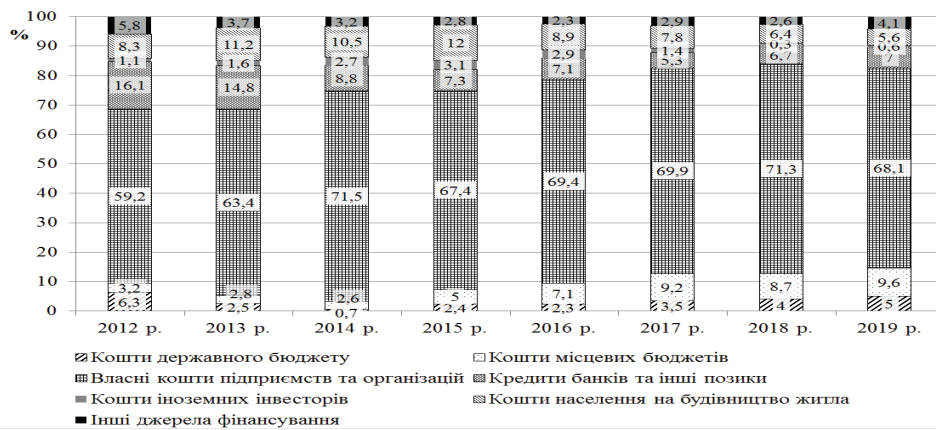

Рис. 1. Структура джерелами фінансування капітальних інвестицій в Україні
* Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [5]

Сьогодні основним джерелом фінансування інвестицій в економіці України залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у 2019 році освоєно 68,1 % капіталовкладень, що на 8,9 відсоткових пунктів більше, ніж на початку аналізованого періоду. Це цілком зрозуміло, оскільки саме суб'єкти підприємницької діяльності є основною ланкою будь-якої економіки та «рушієм» інвестування у власний бізнес і національне господарство в цілому. За досліджуваний період у нашій країні відбулося різке скорочення частки інвестицій комерційних банків та інших позик, їх питома вага коливалася від 16,1 % до 7,0 %.

Для поліпшення процесу інвестування необхідно визначити подальші вектори залучення коштів. В умовах обмеженості фінансових ресурсів велике сподівання покладається на можливість залучення коштів іноземних інвесторів, проте їхня частка у загальній структурі інвестицій упродовж 2012–2019 років була порівняно незначною та має тенденцію до зниження (з 1,1 % до

0,6 % відповідно), що підтверджує проблемність залучення фінансових ресурсів із-за кордону в національну економіку. Також зменшилася частка коштів населення на будівництво житла з 8,3 % у 2012 році до 5,6 % у 2019 році, що обґрунтовується не вигідними умовами фінансування. Аналогічна ситуація простежується при фінансуванні за рахунок коштів державного бюджету. Позитивною динамікою є зростання частки коштів залучення інвестицій через місцеві бюджети (з 3,2 % у 2012 році до 9,6 % у 2019 році), що пов'язано із процесами бюджетної децентралізації, відображає високу інвестиційну активність та спроможність місцевих органів влади вкладати кошти у проекти.

Приплив інвестицій, як національних, так й іноземних, є життєво важливим для досягнення середньострокових цілей – виходу із сучасної суспільно-економічної кризи, подолання спаду виробництва та покращення якості життя населення. Основні тенденції капіталовкладень представлено на Рис. 2.

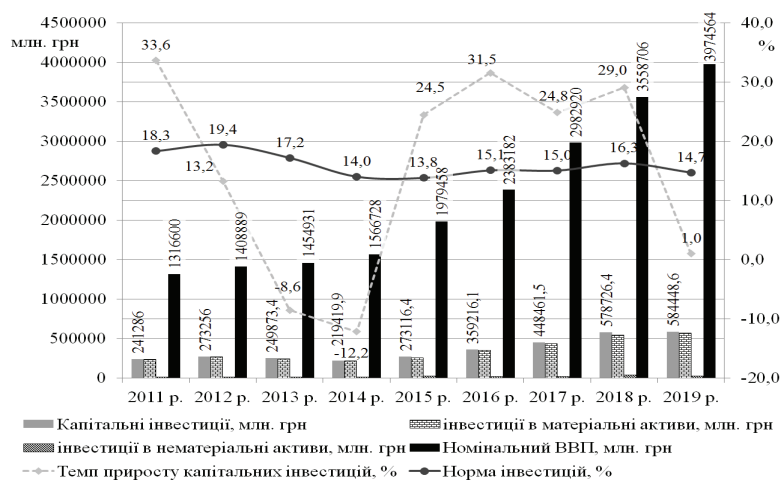

Рис. 2. Динаміка капітальних інвестицій та ВВП України
* Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [5]

У процесі дослідження основних тенденцій інвестування виявлено зниження активності інвесторів, що свідчить про посилення економічних дисбалансів та неефективність інвестиційної політики. Темп приросту капітальних інвестицій з 2011 року по 2014 рік різко скоротився, певне поживлення спостерігалось у наступних роках, проте за 2019 рік значення цього показника опустилось до 1 %.

Доцільно відзначити, що найчастіше освоєння інвестицій здійснюється двома шляхами – через фінансові та реальні інвестиції. В обох цих випадках вони проходять стадію капіталізації та шляхом освоєння перетворюються на капітальні активи. Для покращення інвестиційної динаміки необхідно нарощувати обсяги фінансових інвестицій, які в Україні зараз ще незначні – 3,6 % за-

гальної сукупності, шляхом розвитку фінансового посередництва у державі.

За останні 9 років спостерігався хвилеподібний тренд питомої ваги інвестицій до ВВП в Україні, що пояснюється зниженням інвестиційної привабливості через військові, політичні та економічні проблеми у державі. За результатами 2019 року цей показник становив лише 14,7 %, що характеризує низькі умови для ефективної економіки та можливості функціонування розширеного відтворення. Максимальне значення цього показника становило 19,4 % у 2012 році.

Для підйому економіки та підтримання на ефективному рівні виробничих потужностей і соціальних об'єктів необхідно підвищити норму інвестицій як мінімум до 25–30 %. У країнах, що швидко розвиваються, цей показник сягає 40 % [6].

Таблиця 1

Динаміка та структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності в Україні, 2011–2019 рр.

Показники	од. вим.	Роки									
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Капітальні інвестиції	млрд. грн	241,3	273,3	249,9	219,4	273,1	359,2	448,5	578,7	584,4	
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
- сільське, лісове та рибне господарство	млрд. грн	16,5	18,9	18,6	18,8	30,1	50,5	64,2	66,1	55,3	
	%	6,8	6,9	7,4	8,6	11,0	14,1	14,3	11,4	9,5	
- промисловість	млрд. грн	78,7	91,6	97,6	86,2	87,7	117,8	143,3	199,9	231,8	
	%	32,6	33,5	39,0	39,3	32,1	32,8	32,0	34,5	39,7	
- будівництво	млрд. грн	32,0	40,8	40,8	36,1	43,5	44,4	52,2	56,0	59,7	
	%	13,3	14,9	16,3	16,4	15,9	12,4	11,6	9,7	10,2	
- оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	млрд. грн	24,1	24,5	22,2	20,7	20,7	30,0	33,7	51,8	43,5	
	%	10,0	9,0	8,9	9,4	7,6	8,3	7,5	9,0	7,4	
- транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	млрд. грн	25,5	32,4	18,5	15,5	18,7	25,1	37,9	50,1	41,4	
	%	10,6	11,9	7,4	7,1	6,8	7,0	8,5	8,7	7,1	
- інформація та телекомунікації	млрд. грн	9,7	10,2	9,9	8,2	23,0	15,7	18,4	29,9	20,9	
	%	4,0	3,7	3,9	3,7	8,4	4,4	4,1	5,2	3,6	

** Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [5]*

Дані Табл. 1 показують, що у структурі галузевого розподілу капітальних інвестицій пріоритетною сферою в Україні є промисловість, їх частка за досліджуваний період зрос-

ла на 7,1 відсоткових пунктів та у 2019 році склала 39,7 %, що безумовно є позитивним фактором, інші ж види діяльності набагато менше викликають зацікавленість серед ін-

весторів. На сьогоднішній день спостерігаються негативні явища інвестиційних процесів в аграрному секторі. Так, динаміка вкладень у сільське, лісове та рибне господарство спочатку була зростаючою, проте за підсумками 2019 року простежувався спад. Невтішні прогнози у короткостроковій перспективі щодо активізації інвестиційної активності у сільському господарстві зазначив М. Кісіль, висловивши думку про відкладення потенційними інвесторами реалізації своїх проєктів в очікуванні прийняття закону щодо обігу земель [7]. Схожа ситуація простежувалася і в інших галузевих складових економіки країни, лише сфера будівництва утримала позитивну тенденцію, що сумарно вплинуло на зростання капітальних інвестицій у цілому за 2019 рік порівняно з 2018 роком.

Таким чином, незважаючи на деякі позитивні явища, зараз немає підґрунтя для збільшення обсягу капітальних інвестицій через нестабільну ситуацію в країні та пандемію COVID-19, що стала викликом для світової економіки протягом останнього року. Ці несприятливі явища вплинули на інвестиційну політику в цілому.

Висновки. Таким чином, серед основних проблем інвестиційного процесу в Україні можна виділити наступні: значний дефіцит власних джерел інвестиційних ресурсів у підприємств, відсутність ефективного механізму довгострокового кредитування підприємств, недостатньо розвинутий ринок капіталів. У рамках інвестиційної політики держави UNCTAD розробила практичні рекомендації з використанням шести інструментів сприяння капіталовкладенням, спрямованим на досягнення цілей сталого розвитку країни.

Вектори реформування державної інвестиційної політики у колі розширення потенційних джерел фінансування інвестиційної діяльності повинні охопити наступні питання:

1. Основними інвестиційними джерелами повинні бути кошти підприємств та організацій у вигляді прибутку, амортизаційних відрахувань, також існує необхідність запровадження податкових стимулів для інвестиційної діяльності та розвитку малого підприємства.

2. Необхідність надходження бюджетних інвестицій у галузі, що вважаються малопривабливими для приватних підприємців, але

які є важливими для ефективного функціонування економіки.

3. Розширення цільового банківського кредитування пріоритетних галузей і виробництв, інформування та роз'яснення суб'єктам підприємницьких структур щодо реалізації таких проєктів і перехід банківського сектору на рівень довгострокового кредитування, при цьому необхідно передбачити відповідний контроль за поточною діяльністю підприємства-позичальника.

4. Необхідність усунення штучно створених переваг банківського капіталу перед промисловим, кредитна й процентна політика не повинна підтримувати вищу норму прибутку в банківській сфері.

5. Визначення коштів населення як важливого складника інвестиційних ресурсів при умові підвищення рівня реальних доходів, створення заощаджень, акумулювання тимчасово вільних грошових ресурсів населення на інвестиційні потреби.

6. Подальший розвиток фондового ринку, розгалуження його інфраструктури, вдосконалення правової бази.

7. Створення сприятливих умов для залучення іноземного капіталу.

У трансформаційних умовах уряд повинен використати всі можливості для виведення інвестиційних процесів економіки на європейський рівень. Приток нових глобальних інвестиційних проєктів також буде сприяти вирішенню вищезазначених питань.

Список використаних джерел:

1. Титаренко Н. О., Поручник А. М. Теорія інвестицій : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2000. 160 с.

2. Мазурок П. П. Історія економічних учень у запитаннях і відповідях : навч. посібник. Київ : Знання, 2006. 477 с.

3. OECD. (2015). Policy Framework for Investment. Paris : Organisation for Economic Co-operation and Development, p.133. URL: <https://www.oecd.org/investment/investment-policy/Policy-Framework-for-Investment-2015-CMIN2015-5.pdf> (Дата звернення: 16.04.2020).

4. UNCTAD. (2015). Investment Policy Framework for Sustainable Development. United Nations Conference on Trade and Development, p.157. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diaepcb2015d5_en.pdf (Дата звернення: 16.04.2020).

5. Державна служба статистики України / Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Дата звернення: 16.04.2020).

6. Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. Інвестування : підручник. Київ : Знання, 2008. 458 с.

7. Кісіль М. Подальше поглиблення негативних інвестиційних процесів у сільському господарстві України може викликати загальний спад в національній економіці. *Новини Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»* від 28 лютого 2020 р. URL: <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/2761-podalshe-pohlyblennya-nehatyvnykh-investytsiynykh-protseviv-u-silskomu-hospodarstvi-ukrayiny-mozhe-vyklykaty-zahalnyy-spad-v-natsionalny-ekonomitsi-mykola-kisil.html> (Дата звернення: 16.04.2020).

References:

1. Tytarenko, N. O., Poruchnyk, A. M. (2000). *Teorii investytsii* [Theories of investment]. Kyiv : KNEU [in Ukrainian].

2. Mazurok, P. P. (2006). *Istoriia ekonomichnykh uchen u zapytanniakh i vidpovidiakh* [History of economic students in questions and answers]. Kyiv : Znannia [in Ukrainian].

3. OECD. (2015). *Policy Framework for Investment. Paris* / Organisation for Economic

Co-operation and Development. URL: <https://www.oecd.org/investment/investment-policy/Policy-Framework-for-Investment-2015CMIN2015-5.pdf> (Last accessed: 16.04.2020).

4. UNCTAD. (2015). *Investment Policy Framework for Sustainable Development* / United Nations Conference on Trade and Development. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diaepcb2015d5_en.pdf (Last accessed: 16.04.2020).

5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2020). / Ofitsiyni sait. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (Last accessed 16.04.2020) [in Ukrainian].

6. Hrynova, V. M., Koiuda, V. O., Lepeiko, T. I., Koiuda, O. P. (2008). *Investuvannia* [Investment]. Kyiv : Znannia [in Ukrainian].

7. Kisil, M. (2020). *Podalshe pohlyblennia nehatyvnykh investytsiynykh protseviv u silskomu hospodarstvi Ukrainy mozhe vyklykaty zahalnyi spad v natsionalnii ekonomitsi* [Further deepening of negative investment processes in Ukrainian agriculture may cause a general downturn in the national economy investment]. URL: <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/2761-podalshe-pohlyblennya-nehatyvnykh-investytsiynykh-protseviv-u-silskomu-hospodarstvi-ukrayiny-mozhe-vyklykaty-zahalnyy-spad-v-natsionalny-ekonomitsi-mykola-kisil.html> (Last accessed: 16.04.2020) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23 квітня 2020 р.

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ІНСТИТУТУ ЗАКОНОДАВСТВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

*THE SCIENTIFIC PAPERS
OF THE LEGISLATION INSTITUTE
OF THE VERKHOVNA RADA OF UKRAINE*

№ 4/2020

DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2020.04>

Комп'ютерна верстка *І. С. Коломієць*

Підписано до друку 31.07.2020.
Формат 60x80/8. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 21,5. Обл.-вид. арк. 16,25.
Тираж 300 прим.

Надруковано в СПД Чалчинська Н.В.
03146, Київ, вул. Жмеринська, 22, кв. 125.
Тел./факс: +38 068 340 8332, 050 469 7485
E-mail: lesya3000@ukr.net
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 1011 від 13.08.2002.